

uz mācībām latviski

DIENAS
TĒMA

UZZIŅAI

- Kopš 2022. gada 25. oktobra, kad stājās spēkā "Izglītības likuma" grozījumi, kuros noteikta kārtība, kādā pedagogu ar nepietiekamām valsts valodas zināšanām atstādina vai atbrīvo no amata, līdz 2023. gada 17. novembrim Valsts valodas centrs konstatējis nepietiekamas valsts valodas zināšanas 23 Liepājas skolu pedagogiem.
- No tiem 5 bijuši vispārējās izglītības iestādēs, 2 pirmsskolās, 1 profesionālās ievirzes izglītības iestādē (sporta skola), 1 koledžā.
- No tiem atbrīvoti no amata – 14, atstādināti – 6, atrodas pārejošā darba nespējā – 2, nokārtojies valsts valodas prasmes pārbaudījumu – 1.
- Laikā no 2023. gada 1. septembra līdz novembra beigām Valsts valodas centrs konstatējis nepietiekamas valsts valodas zināšanas 14 Liepājas pedagogiem četrās izglītības iestādēs: 2 vispārējās izglītības iestādēs, 2 pirmsskolās.

AVOTS: IKVD; VVC

1. klašu skolēniem pārejā uz mācībām tikai latviešu valodā veicas labāk nekā vecāko klašu skolēniem, novērojuši pedagogi. Iespējams, šeit liela nozīme bērnodarbiem un vecākiem, kas tam pievērsuši pastiprinātu uzmanību. Līdz ar to bērniem skolā patlaban ir vieglāk mācīties.

EKSPERTE

Labi uzsākts process, kas turpinās

Ilze Seipule,
IZM Izglītības departamenta
direktora vietniece
vispārējās izglītības jomā

Jau no 2000. gada ir šī prasība, ka ikvienam pedagogam, kurš strādā pirmsskolā vai skolā, valsts valoda ir jāzina C1 līmenī. Pretējā gadījumā pedagogs strādāt skolā vispār nedrīkst. Diemžēl praktiskais valodas lietojums, kā mēs tagad redzam, ne vienmēr ir atbilstis prasītajam līmenim. Pedagogi tika pārbaudīti arī iepriekš, tas ir fakts. Bet no pagājušā gada rudens, kad pieņēma vēsturiskos grozījumus par to, ka pārejam pilnībā uz mācībām valsts valodā pirmsskolā un pamatizglītībā, jo vidējā izglītībā tas jau bija noticis iepriekš, tika pieņemti arī citi grozījumi. Tai skaitā par to, ka, ja pedagogs nelieto valsts valodu C1 līmenī, ja VVC to konstatē, tad nekavējoties tiek izdarīts ieraksts Pedagogu reģistrā un izglītības iestādes vadītājs nodrošina, ka attiecīgais pedagogs tiek atstādināts no amata pienākumu pildīšanas

līdz dienai, kad tiek nokārtota valsts valodas pārbaude.

Jāteic, ka ir tomēr mēģināts rast atbalsta mehānismus, turklāt daudzus un dažādus. Ja vien pašam pedagogam ir vēlme palikt darbā skolā un pilnveidot zināšanas, šādas iespējas tomēr ir dotas. Arī šobrīd.

Diemžēl, kamēr nav sankciju puse, dažiem attieksme ir bijusi vieglprātīga. Lai arī tie gadījumi, kas ir konstatēti, izskan skaļi, bet uz kopējā pedagogu fona un daudzuma mēs nevaram runāt, ka tā ir tendence vai ka tas

notiek masveidā. Tie ir tiešām atsevišķi gadījumi. IKV, apkopojot ziņas par savām pārbaudēm no septembra līdz novembrim, vēsta: apmeklētas 85 izglītības iestādes, kurās iepriekš tikušas īstenotas mazākumtautību izglītību programmas. Un kopumā secinājumi ir pozitīvi.

Vienotās skolas ideja sāk īstenoties. Mēs jau esam tikai par to, lai segregācija pēc iespējas ātrāk izbeidzas. Tas ir ļoti svarīgi, ka mēs ejam uz šo vienoto mērķi, vienoto skolu. Gadās pa kādai grāmī, iespējams, nelielai bedrītei, bet ceļš tiešām ir stabils, pārredzams, drošs, lai mēs nenovirzītos no mērķa. Atpakaļ ceļa nav, un to visas iesaistītās puses, šķiet, ir sapratušas. Domāju, ka kopumā varam teikt, ka gan pašvaldības, gan skolas pret šo procesu izturas ļoti atbildīgi. Arī valsts dara daudz, lai šī pāreja notiktu vienmērīgāk, pārliecinošāk, bez lieliem starpgadījumiem. Ir atsevišķi starpgadījumi, bet kopumā mēs to vērtējam kā labi uzsāktu procesu, kas turpinās. ▀

<< Pārbaude bijusi tikai diviem skolotājiem. "Otrais skolotājs bija uz ilgstošas slimības lapas, augustā viņš atsāka strādāt, pārbaudi nokārtoja ļoti veiksmīgi."

Atzīmēs – kritums

"Ja agrāk es varēju ilgāk palikt darbā un nopelnīt, tad tagad man ir jāsteidzas mājās, lai dēlam palīdzētu," kā mainījies ikdiena līdz ar pāreju uz mācībām tikai valsts valodā, stāsta daudz bērnu mamma Anna (vārds mainīts), kuras vecākais dēls mācās 7. klasē. "Sanāk tā, ka man nav jāiet uz darbu, bet jāsež mājās un jāmaca bērns. Paldies Dievam, ir Google tulkotājs un forši var iztulkot. Bet vienalga. Tagad ir ļoti grūti. Ja dēls kaut ko nesaprot, skolotāji tomēr krieviski nesaka, viņi netulko. Tā vietā mēģina latviski skaidrot." Anna stāsta, ka skolotāji negrib, lai arī starpbrīžos bērni savā starpā runātu krieviski. "Bet nevar jau ar rokas mājienu izmainīt bērnus."

Mamma novērojusi, ka pat-

laban no lielās slodzes stresā ir visi – bērni, vecāki, skolotāji. "Es cenšos dēlam palīdzēt, cik varu. Bet arī man nav laba latviešu valoda. Turklāt es neesmu pedagogs. Jāmācās ir skolā."

Tomēr Anna pret reformu neiestājas: "Es nesaku, ka nevajag. To ļoti vajag. Mēs dzīvojam Latvijā, uzskatu, ka latviešu valoda jāzina. Bet tik strauji... Varbūt tas der lielākiem bērniem – 8. vai 9. klasei. Mans otrs dēls, kurš patlaban mācās 3. klasē, mācījās latviešu valodā no 1. klases, un viņam grūtību nav vispār. Viņš no paša sākuma to darīja, bet, ja to liek pēkšņi, tad ir grūti."

Bioloģija, ģeogrāfija, inženierija, matemātika ir mācību priekšmeti, kuros dēlam iet grūti. "Īstenībā katrā priekšmetā ir kādi knifīni, tas ir atkarīgs no tēmas. Ir tādas, ko dēls saprot uzreiz. Manam bērnam ar mācībām negāja viegli arī pirms tam. Ja pagājušajā gadā viņam bija sešinieki, septiņinieki, tad šogad viņam ir

četrinieki. Vērtējums ir zemāks. Bet arī daudzi pedagogi ir nomainījušies, aizgājuši prom, izkrita nodarbības. Tas viss situāciju vēl sarežģī." Annai nākas dēlu motivēt, jo viņš norāda: "Kādēļ? Man nevajag tik labi zināt latviešu valodu, es kaut ko zinu, un pietiek." "Bet es saku, ka nav īsti izvēles, ja pēc tam tu iesi uz augstskolu. Arī tur viss būs latviski. Ja paliksi dzīvot Latvijā, tev ir jāzina un jāmacās latviešu valoda." Bērnam tiekot piedāvātas papildu konsultācijas, bet viņš negribot iet. Jo diena skolā jau tā ir gara, turklāt viņš paļaujas, ka mamma mācībās palīdzēs.

Kas ir vājais punkts?

Iespējas apgūt un stiprināt valsts valodu pedagogiem tiekot piedāvātas, apliecina Liepājas Izglītības pārvaldes komunikācijas vadītāja Renāte Meļķe. "Šogad vien mums ir bijušas piecas grupas, trīs vēl notiek patlaban, ko apmeklē arī pedagogi." No Latviešu valodas aģentūras ir tikušas finansētas divas grupas, viena vēl notiek ar pirmsskolas skolotāju līdzdalību. Tāpat C1 kursus, tiesa gan, par maksu, piedāvā Liepājas Universitāte, arī Nodarbinātības valsts dienests organizē mācības, ko Izglītības pārvalde piedāvā jūsi pedagogiem.

Tas vēl nav viss, lai uzlabotu

savas zināšanas. R. Meļķe teic, ka pašas skolas iekšienē organizē dažādas valodas stiprināšanas kampaņas, spēlē tematiskas spēles, veicina sarunvalodas apguvi, tāpat Izglītības pārvaldes Metodiskais centrs piedāvā neformālās nodarbības. "Paši skolotāji, kuri ir ieinteresēti turpināt darbu attiecībā, valodu apgūst pie privātskolotāja," zina R. Meļķe.

Jautāta, kāpēc Liepājas izglītības iestādēs ar valsts valodas lietojumu joprojām ir problēma, R. Meļķe nosaka, ka ir grūti to komentēt. "Mēs neredzam vienotus, skaidri definētus kritērijus, pēc kādiem pārbaudes tiek veiktas un noteikts, ka pedagogu valodas prasme neatbilst C1 līmenim. Nezinām, kādi jautājumi pedagogiem tiek uzdoti, kas ir tas vājais punkts. Varam to tikai nojaust no sarunas ar izglītības iestāžu vadību. Taču arī izglītības iestāžu vadītājiem ir cits redzējums par to, kuram pedagogam ir šīs prasmes un kuram valodas lietošana sagādā grūtības. Turklāt tad, kad pārbaudes veica jau pirms trim gadiem, neatbilstības netika konstatētas." Iemesli, iespējams, ir dažādi, viens no tiem varētu būt pedagoga uztraukums, ko minējuši arī izglītības iestāžu vadītāji. Jo šim jautājumam patlaban tiek pievērsta liela uzmanība.

Iesaistās pilotprojektā

Lai sniegtu atbalstu skolu pārejai uz vienotu izglītības sistēmu un mācībām latviešu valodā, Lielbritānijas organizācijas "British Council" pārstāvniecība Latvijā sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju īsteno pilotprojektu skolu partnerību veidošanai. Šī gada septembrī dalību pilotprojektā, kas ilgs līdz nākamā gada maijam, uzsākušas 18 izglītības iestādes visā Latvijā, tai skaitā trīs izglītības iestādes Liepājā – Dzintara vidusskola, PII "Delfīns" un PII "Stārķis".

"British Council" pārstāvniecības Latvijā vadītāja Zane Matesoviča stāsta, ka, īstenojot pilotprojektu, izglītības iestādes veido skolu partnerības, veicinot sadarbību, pieredzes apmaiņu un jaunu prasmju apguvi. Izglītības iestādes plāno un īsteno aktivitātes, kas skolotājiem, skolēniem un vecākiem palīdz pārejā uz mācībām latviešu valodā, kā arī stiprina apziņu, ka skolotāji spēj realizēt pārmaiņas, izvērtējot esošo situāciju un vajadzības katrā skolā. "Pilotprojekts ir turpinājums mūsu līdzšinējam darbam, atbalstot Latvijas izglītības sistēmas modernizāciju un veidojot labvēlīgu vidi pedagogu pieredzes apmaiņai un savstarpējās izpratnes veicināšanai," skaidro Z. Matesoviča. ▀

FAKTI

REFORMAS (PĀREJA UZ MĀCĪBĀM VALSTS VALODĀ) LAIKS:

- No 2023. gada 1. septembra – 1., 4., 7. klase;
- no 2024. gada 1. septembra – 2., 5., 8. klase;
- no 2025. gada 1. septembra – 3., 6., 9. klase.